

„TRADUCEREA” TEORIILOR MODERNE ALE ÎNVĂȚĂRII PENTRU CALITATEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ROMÂNESC

Prof. Hagi Violeta Alina
Liceul Tehnologic „Virgil Madgearu”

Din perspectiva psihologiei, învățarea vizează modificarea performanței într-o situație specifică, fiind obiectivată la nivel elementar și la nivel complex.

Din perspectiva pedagogică, învățarea reprezintă modalitatea caracteristică ființei umane de achiziție a cunoștințelor, de formare a priceperilor, deprinderilor și competențelor. Din aceeași perspectivă, învățarea presupune un ansamblu de activități proiectate și desfășurate de cadrul didactic cu scopul de a determina schimbări comportamentale la nivelul personalității elevului prin valorificarea capacității acestuia de dobândire a cunoștințelor, deprinderilor și strategiilor cognitive. Principalele etape parcurse de individ atunci când învață sunt: achiziție, interiorizare, modificare, aplicare.

Teoriile cognitive interpretează învățarea ca fiind un proces desfășurat în plan intern, ce nu poate fi cunoscut direct, nemijlocit. Cercetările specialiștilor cognitiști s-au centrat pe surprinderea unor factori interni profund implicați în învățare: procesele cognitive, motivațional-afective, creativitatea.

- *Teoria psihogenezei cunoștințelor și operațiilor intelectuale (J. Piaget)*

Această teorie se concentrează asupra stadiilor dezvoltării parcurse de copil de la naștere până la maturitate, iar învățarea presupune elaborarea treptată și consolidarea operațiilor intelectuale și se constituie ca un sistem plurinivelar de activități cognitive și aplicative care se materializează în variate forme și produse comportamentale.

Asimilarea noilor informații implică deci un proces de adăugare de noi experiențe și de reflectare a acestora în planul cognitiv în mod asemănător cu experiențele anterioare.

Acomodarea are inițial un aspect nediferențiat de procesele asimilatoare. Acomodarea presupune o restructurare a modelelor de cunoaștere, de depășire a stării anterioare prin procese de expansiune, comprimare și transformare a experienței cognitive. Prin aceasta, subiectul realizează simultan nu numai adaptarea noului la situația anterioară, ci și valorificarea sa în prezent și în perspectiva evoluției activității de instruire.

- *Teoria formării pe etape a acțiunilor mintale (P.I. Galperin)*

Potrivit teoriei lui P.I.Galperin, procesul de învățare eficientă se realizează de la acțiuni practice sau obiectuale la manifestarea lor mentală bazată pe mecanismele verbale. Gândirea devine în primul rând un mecanism de orientare a comportamentului în acțiune, iar învățarea presupune în primă fază însușirea elementelor de orientare a acțiunii (a proprietăților, a relațiilor) și a acțiunilor mintale necesare pentru planificarea și realizarea ei în cerințele date.

Teoria formării pe etape a acțiunilor mintale este considerată ca fiind una din cele mai importante în fundamentarea științifică a psihogenezei dezvoltării și învățării specific umane.

- *Teoria genetic-cognitivă și structurală (J. Bruner)*

- În concepția lui J. Bruner învățarea este strâns legată de dezvoltare și instruire. Deși acceptă psihologia etapelor dezvoltării lui J. Piaget, Bruner a insistat asupra rolului educației, în special al instruirii ca mijloc de stimulare și modelare a personalității.

Organizarea conținutului învățării trebuie să se realizeze sub forma unor structuri logice fundamentale.

Dezvoltarea intelectuală se bazează pe interacțiunea dintre subiect și educator și în același timp este rezultatul acestei interacțiuni.

Bruner subliniază importanța și necesitatea utilizării metodei problematizării și a învățării prin descoperire. Utilizarea acestor metode favorizează trecerea de la motivația extrinsecă la cea

intrinsecă, facilitează însușirea de către elevi a modalităților specifice descoperirii și contribuie la durabilitatea informațiilor. În folosirea acestor strategii, sarcina profesorului este de a crea condiții potențiale care să stimuleze și să susțină activitatea de învățare a elevilor.

- *Teoria organizatorilor cognitivi și anticipativi de progres (D.P. Ansubel)*

Teoria organizatorilor cognitivi și anticipativi de progres poate fi considerată mai mult ca o teorie a instruirii, ca rezultat al transpunerii în plan emoțional a unui punct de vedere psihologic elaborat asupra învățării.

Învățarea, ca proces fundamental de asimilare și integrare a informațiilor noi în contextul cunoștințelor însușite anterior, este văzută din perspectiva principalelor forme pe care le întâlnim în școală. După criteriul poziției elevului față de produsul cunoașterii, întâlnim: învățare prin receptare (conținutul se prezintă elevului în formă finală) și învățare prin descoperire (elevul descoperă noile informații prin efort și participare proprie). După criteriul poziției elevului față de mecanismul înțelegerii sensului, Ansubel identifică: învățarea conștientă, a cărei esență constă în actualizarea unei idei prin legare de ceea ce știa dinainte și învățare mecanică, prin care se reține o idee fără legătură directă cu informațiile anterioare.

Randamentul învățării depinde, pe lângă factorii cognitivi, și de cei motivaționali. Dorința cunoașterii, curiozitatea, afirmarea eu-lui, afilierea, au un rol esențial în atitudinea de angajare pentru performanțele învățării. Recompensa și pedeapsa creează o motivație stimulativă sau aversivă. Randamentul învățării depinde și de factorii de personalitate.

Interacțiunea copilului cu adultul ia două forme: de satelizare (starea de dependență față de adult) și de nesatelizare (starea de independență fortuită sau nevoită) și efectele acestor forme de interacțiune pot fi analizabile din perspectiva randamentului învățării, a nivelurilor de tratare diferențiată și individualizată, a nivelurilor de integrare a elevului în condiții specifice de școlarizare.

- *Teoria învățării cumulativ-ierarhice (R. Gagne)*

Potrivit concepției lui R. Gagne, procesul învățării subordonează pe cel al dezvoltării, fiind un proces care se bazează pe efectele generate de discriminare, generalizare și transfer. Dezvoltarea umană apare ca rezultat, ca schimbare de lungă durată pe care subiectul o datorează învățării și creșterii.

R. Gagne a identificat opt tipuri de învățare: învățarea de semnale, învățarea stimul-răspuns, învățarea tip înlănțuire, învățarea tip asociație verbală, învățare prin discriminare, învățarea de noțiuni, învățarea de reguli, rezolvarea de probleme.

Cele opt tipuri de învățare sunt ordonate de la simplu la complex, dar coordonate între ele. Ierarhizarea implică un transfer vertical, în sensul că o capacitate superioară este mai ușor învățată și actualizată dacă cele inferioare au fost însușite anterior în mod temeinic și între ele există asemănări structurale și funcționale. Transferul lateral se referă la un fel de generalizare care se extinde asupra unui ansamblu de situații caracterizate prin același « nivel de complexitate ». Producerea acestui transfer lateral ține de condițiile interne, specifice fiecărui individ.

- *Teoria holodinamică a învățării (R. Titone)*

Această teorie presupune o interpretare holistică și dinamică a învățării.

Valoarea constructivă a teoriei holodinamice constă în efectul de reclasificare a tipurilor de învățare, astfel încât celor opt tipuri pedagogul italian le-a mai adăugat șase. Suita tipurilor de învățare cuprinde: învățarea de semnale, învățarea stimul-răspuns, învățarea tip înlănțuire, învățarea tip asociație verbală, învățarea prin discriminare, învățarea de noțiuni, învățarea de reguli, rezolvarea de probleme, învățarea de atitudini, învățarea de opinii și convingeri, învățarea autocontrolului intelectual și volitiv, învățarea socială, învățarea capacităților organizatorice. Comportamentul învățat depinde de factorul personalitate, de procesele și activitățile cognitive, de procesele, acțiunile și operațiile automatizate.

Teoriile metacognitive ale învățării au contribuit la modificarea concepției privind dezvoltarea inteligenței redefinind rolul școlii și al cadrelor didactice în realizarea învățării la copil.

- *Teoria diversificării instrumentale (R. Feuerstein)*

Această teorie presupune o metodologie de intervenție orientată în special spre dezvoltarea capacităților de a coordona aceste funcții psihice în mod autonom și activ.

Teoria diversificării instrumentale sau Programul de Îmbogățire Instrumentală conține 14 instrumente, fiecare dintre ele centrat pe funcții cognitive specifice. Aceste instrumente ale gândirii sunt: Organizarea punctelor ; Comparații ; Orientarea în spațiu I ; Perceperea analitică ; Ilustrarea ; Relațiile de familie ; Categorizarea ; Progresiile numerice ; Relațiile temporale ; Instrucțiunile ; Orientarea în spațiu II ; Silogisme ; Tranzitivitatea ; Construirea reprezentărilor.

Flexibilitatea metodei a făcut posibilă aplicarea acesteia în medii foarte diferite. Ea s-a dovedit a fi eficientă și în cazul persoanelor cu dizabilități. A fost aplicată treptat atât în educația specială cât și în educația generală, domeniu în care se urmărește potențarea abilităților cognitive și de studiu ale tinerilor dezvoltați normal, din orice ciclu curricular. Obiectivul fundamental al metodei este acela de a dezvolta la individ capacitatea acestuia de adaptare la contexte noi și complexe. Regăsim în Feuerstein un concept întâlnit și la alți autori (în special la Beteson), și anume acela că elevul trebuie să învețe, în așa fel încât să nu fie dependent de ajutorul extern, în procesul de adaptare continuă la realitatea înconjurătoare.

- *Teoria gândirii critice (C. Temple, J. Steele, K. Meredith)*

Gândirea critică este gândirea centrată pe testarea și evaluarea soluțiilor posibile într-o situație-problemă, pe alegerea soluției adecvate și respingerea argumentată a celor mai puțin adecvate. Gândirea critică presupune raportarea activă, în cunoștință de cauză și bine fundamentată logic a subiectului, la datele problemei și opțiunea lui pentru modalitatea de rezolvare considerată ca fiind optimă.

Bibliografie

Daniel Mara - *Strategii didactice în educația incluzivă*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2004;

Miroiu, M; Miroiu, A - *Etică profesională*, Editura TREI, București, 2000;

Trăian Vrășmaș - *Învățământul integrat și/sau incluziv*, Editura Aramis, București.